

Lääkärintodistus ja lääkärinlausunto

Lääkärikirja Duodecim

3.5.2022

Yleislääketieteen erikoislääkäri Osmo Saarelma

- Terveys- ja kelpoisuustodistukset
- Sairauspoissaoloa ("sairauslomaa") varten kirjoitettava todistus
- Lääkekorvauksia varten tarvittava todistus
- Oikeudelle toimitettavat lääkärinlausunnot
- Muut vapaamuotoiset lääkärintodistukset

Yhteiskunnassamme terveydellä ja sairaudella on vaikutusta moniin etuisuuksiin sekä lupiin harjoittaa tiettyä toimintaa. Tätä varten pyydetään yleensä lääkäriä todistamaan joko sairauden olemassaolo, sen puuttuminen tai jokin hoitoon liittyvä seikka. Lääkärintodistukseksi kutsutaan tällaista lääkärin laatimaa kirjallista selvitystä, jossa todetaan tutkimuksin varmistetut tosiasiat tekemättä niiden perusteella johtopäätöksiä. Lääkärinlausunnolla taas tarkoitetaan kirjallista selvitystä, joka sisältää varmennettujen tosiasioiden lisäksi lääketieteellisesti perustellun lääkäriasiantuntijan arvion tutkittavan tilanteesta ja kyvystä lausunnon mainitsemiin asioihin.

Lääkärintodistuksessa todistetaan jokin lääketieteellisesti havaittava sairaus, tila tai mitattava ominaisuus (esim. näkö, kuulo) tai tällaisen puute. Lääkärinlausunnon kohteena taas voi olla esimerkiksi toimintakyky tai toimintakyvyttömyys. Joissakin tapauksissa henkilön tilan lääketieteellisellä kuvauksella on merkitystä arvioitaessa hänen kykyään hoitaa omia asioitaan tai tehdä oikeustoimia. Vammojen lääketieteellinen kuvaus taas on tärkeä, milloin niiden syntyä ja vaikutuksia ratkotaan vakuutus- tai rikosoikeudellisissa yhteyksissä.

Etuuksia (esimerkiksi työkyvyttömyyseläke, lääkekorvaus, vaikeavammaisen kuljetustuki) varten kirjoitettavissa lausunnoissa otetaan kantaa siihen, täyttääkö tutkittava henkilö lausunnon antajan mielestä etuuden saamisen edellytykset. Lääkäri ei kuitenkaan myönnä etuutta, vaan sen tekee lääkärinlausunnon ja muiden hankkimien selvitysten perusteella esimerkiksi eläkelaitos tai kunnallinen viranomainen.

Kirjoittaessaan lausunnon henkilön terveydestä, sairaudesta tai vammoista kuvattuja tarpeita varten, lääkäri voi todistaa vain sen, mitä on lääkärin toimestaan havainnut. Niinpä lääkäri ei voi todistaa esimerkiksi kivun määrää tai päivittäisistä kotiaskareista selviytymistä, vaikka usein voikin havaintojensa perusteella antaa näistä kuvauksen tai kokemukseen perustuvan arvion.

Terveys- ja kelpoisuustodistukset

Tavallisimpia terveystodistuksia tai -lausuntoja ovat todistukset, joita tarvitaan esimerkiksi työpaikkaa, koulutusta tai ajoneuvon kuljettamista varten (ks. [Terveystarkastukset](#)). Todistukset ovat yleensä määrämuotoisia, ja niihin kirjataan käyttötarkoituksen kannalta oleelliset asiat. Ottaessaan lausunnossa kantaa tutkittavan henkilön soveltuvuuteen kyseessä olevaan tarkoitukseen lääkäri vertaa henkilöstä saamiaan esitietoja ja tekemiään löydöksiä asiasta annettuihin ohjeisiin (esimerkiksi "ajokorttitodistus" eli lääkärinlausunto ajokyvystä, ks. [Trafin ajoterveystietojen arviointiohjeet lääketieteen ammattilaisille](#) ¹) tai kokemuksen tuomaan tietoon siitä, mitä terveydellisiä edellytyksiä tarkoitukseen vaaditaan. Lääkärinlausunto asiasta on

asiantuntijan mielipide, ei sen sijaan ”lupa” tai ”kielto”. Nämä kuuluvat asiasta riippuen luvan antavalle viranomaiselle, työnantajalle, koululle tms.

Sairauspoissaoloa ("sairauslomaa") varten kirjoitettava todistus

Antaessaan potilaalle sairautta koskevan todistuksen työnantajalta anottavaa sairauspoissaoloa varten lääkäri tai sairaanhoitaja ottaa kantaa siihen, kykeneekö henkilö sairautensa vuoksi tavalliseen työhönsä. Henkilöä ei siis ”määrätä” sairauslomalle, vaan sairauspoissaolon ja poissaoloajalta maksettavan palkan myöntäminen on työntekijän ja työnantajan välinen asia. Samasta syystä ei myöskään ole juridista estettä työntekoon lääkärin arvioiman sairausajan kestäessä, mikäli työntekijän tila tämän sallii ja asiasta on työntekijän ja työnantajan välillä sovittu. Vastoin melko yleistä käsitystä työskentely lääkärin arvioiman sairastamisen aikana ei myöskään vaikuta työntekijän vakuutusturvaan.

Edellisestä poiketen henkilö voidaan määrätä tartuntatautilain mukaiseen karanteeniin. Tällöin kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri määrää henkilön olemaan poissa työstä. Karanteeniin määrätty henkilö on oikeutettu karanteenin ajalta [tartuntatautipäivärahaan](#).

Lyhytaikaisia sairauspoissaoloja varten käytetään ns. A-todistusta tai yksinkertaista ilmoitusta työnantajalle työntekijän sairaudesta. Sairauspoissaolon edellytyksenä on todettu sairaus. Esimerkiksi suru tai ihmissuhdeongelmat eivät ole sairauksia, mutta joissakin tapauksissa ne voivat aiheuttaa masennukseksi tai sopeutumishäiriöksi luokiteltavan tilan. Pitkäaikaisen (yli 2 kuukauden) työkyvyttömyyden kyseessä ollen tarvitaan päivärahaa maksavaa kansaneläkelaitosta varten laajempi sairautta ja sen aiheuttamaa haittaa kuvaileva B-lausunto.

Sairauspoissaolotodistusta ei yleensä voida kirjoittaa jälkeempään taannehtivasti.

Koska töistä poissaolo sairauden vuoksi ja palkan maksaminen sairausajalta on työntekijän ja työnantajan välinen asia, sairauden todistamiseen ei välttämättä tarvita lääkäriä, jos asia on työnantajan kanssa muutoin sovittu. Yhä useampi työnantaja onkin omaksunut käytännön, että lyhytaikaisista poissaoloista sairauden vuoksi ei edellytetä lääkärintodistusta vaan asiasta riittää työntekijän ilmoitus sairaudesta.

Lääkekorvauksia varten tarvittava todistus

Sairausvakuutuslain mukaan tiettyjä pitkäaikaissairauksia sairastavat ovat oikeutettuja saamaan tämän sairauden hoidossa käytettäviin lääkkeisiin normaalia lääkekorvausta suuremman korvauksen sairausvakuutuksesta. Tämän erityiskorvauksen saadakseen henkilön on osoitettava lääkärintodistuksella kansaneläkelaitokselle sairastavansa kyseistä sairautta. Diagnoosin potilaalle tehnyt lääkäri voi yleensä tämän todistuksen kirjoittaa.

Oikeudelle toimitettavat lääkärinlausunnot

Oikeudessa käsiteltävissä rikos- ja riita-asioissa käytetään usein todistelussa lääkärin antamia lausuntoja vammojen laadusta tai henkilön kyvystä hoitaa oikeustoimia. Koska näidenkin lausuntojen tulee perustua selkeisiin havaintoihin, jotka on tehty tuoreeltaan, on tärkeää, että esimerkiksi pahoinpitelytapauksissa haettaessa lääkärin hoitoa samalla kerrotaan vammojen synty tapa selkeästi. Näin lääkäri voi jo vammoja tutkiessaan ja sairauskertomusmerkintöjä tehdessään ottaa huomioon mahdollisen myöhemmän tarpeen antaa näistä lausunto. Rikosasioissa lausunnon pyytää yleensä tutkimustensa yhteydessä poliisi.

Muut vapaamuotoiset lääkärintodistukset

Potilaalla on oikeus saada hoitavalta lääkäriltään todistus sairastamastaan sairaudesta. Lausunnossa lääkäri voi ottaa kantaa sairauden vaikutuksesta johonkin arkielämän tai ympäristön ilmiöön. Tällaisen kannanoton lääkäri laatii omien havaintojensa ja tiedossaan olevien tosiseikkojen mukaisesti. Vapaamuotoinen todistus on yleensä maksullinen.

Katso myös Lääkäriliiton ohjeet [lääkärintodistuksen kirjoittamisesta](#).

Artikkelin tunnus: dlk00299 (031.011)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim